

FN-forbundets holdninger og anbefalinger til udvikling, administration og brug af den globale informations- og kommunikationsteknologi, ikt

Åben og bred adgang til informations- og kommunikationsteknologien

For FN-forbundet er det afgørende, at FN-processen om den ekspanderende informations- og kommunikationsteknologi fører til følgende konklusioner:

- teknologien er et redskab der betyder nye muligheder for alle verdens borgere, især undertrykte og underprivilegerede, for at realisere retten til adgang til information og til at ytre sig frit om ethvert emne. Der findes ikke hensyn, der kan begrunde tilsidesættelse af ytringsfriheden.
- der skal satses på anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi som et redskab til at styrke det generelle udviklingsarbejde. Som et led heri skal udvikling af infrastruktur og bred brugeradgang understøttes finansielt, og tiltag skal sikre, at ikt kan medvirke til generel kapacitetsopbygning og styrkelse af befolkninger i udviklingslande.
- den fremtidige styring og administration af internettet (internetforvaltning) må være et multilateralt, transparent og demokratisk system forankret i en multilateral struktur med baggrund i FN's principper. Hovedopgaven skal være at sikre en åben informationsudveksling.

Afsæt

Informations- og kommunikationsteknologien, ikt, er en uundgåelig – og uundværlig - del af globaliseringen og dermed et emne, som der er mange grunde til at beskæftige sig med i FN – ud fra FN's målsætninger om fremme af udvikling, menneskerettigheder og sikkerhed.

Den hastige udvikling af både ny og mere traditionel teknologi såsom trådløs telefoni, verdensomspændende massekommunikation gennem TV og radio samt hele det elektroniske netværk med internettet i centrum giver enorme muligheder for verdens borgere, bl.a. adgang til ny viden, adgang til ny og billig kommunikation og mulighed for nye netværk med ligesindede i nær og fjern.

FN-forbundet mener, at det bør være en global målsætning at sikre alle borgere i verden adgang til såvel passiv som interaktiv brug af de nye muligheder. Men det giver også et behov for globale mekanismer på såvel teknisk som politisk plan.

Med teknologiens udbredelse er regeringers interesser i informationstrafikken steget tilsvarende. Nogle vil holde internettet og andre kanaler helt åbne, nogle vil lukke for informationer, de finder uønskede, mens andre igen vil opsnappe, hvad der foregår.

Siden 2002 har der i et samarbejde mellem FN, FN's medlemslande, Den Internationale Telekommunikation Union (ITU) og det internationale civilsamfund foregået en proces, som skal føre frem til fælles globale principper og målsætninger for udbredelse og anvendelse af den nye teknologi. Processen, "World Summit on Information Society" (WSIS) skal finde sin foreløbige afslutning ved et verdenstopmøde i november 2005 i Tunis, men ikt vil også fremover være et centralt spørgsmål på den globale dagsorden.

FN-forbundet i Danmark har aktivt fulgt arbejdet, dels i et samarbejde med syv andre FN-forbund verden over, dels i et netværk af interesserede danske organisationer. Ligeledes har der været en løbende dialog med den danske regering og Folketing. FN-forbundet deltager i topmødet og arbejdet i øvrigt med afsæt i synspunkterne i dette papir.

Verdenstopmødet om informationssamfundet - WSIS

Første del af Verdenstopmødet om informationssamfundet (World Summit on the Information Society - WSIS) blev holdt i Genève 10. - 12. december 2003, og anden del holdes i Tunis 16. - 18. november 2005. Baggrunden for WSIS er, at FN's generalforsamling den 21. december 2001 vedtog [resolution 56/183](#), som gav Den Internationale Telekommunikation Union (ITU) til opgave at forberede topmødet.

Resolutionen pegede blandt andet på behovet for at udnytte det store videnskæssige og teknologiske potentiale til at fremme de mål, som blev fastsat i slutterklæringen fra FN's Millenium-topmøde i New York i 2000. Såvel mellemstatslige organisationer og regeringer som det civile samfund, ngo'er og den private sektor m.fl. blev opfordret til at deltage aktivt i forberedelsesprocessen.

Første fase af WSIS blev holdt i Genève 10. - 12. december 2003, hvor der var omkring 11.000 deltagere fra 176 stater samt fra internationale organisationer, det civile samfund og den private sektor. Den 12. december 2003 vedtog Verdenstopmødet en [principerklæring og en handlingsplan](#). Disse dokumenter udgør nu et fælles grundlag for FN's medlemsstater for forståelse af informationssamfundet og visionerne for den videre udvikling heraf.

Anden fase holdes i Tunis november 2005, hvor der blandt andet skal søges at opnå enighed om handlingsplaner, om finansiering af udbredelse af teknologien samt om styring og administration af internettet.

Menneskerettigheder – også ved brug af informationsteknologien

FN-forbundet ser informations- og kommunikationsteknologien som et stort skridt for ytringsfriheden, idet den sætter langt flere mennesker end tidligere i stand til at afsende og modtage holdningstilkendegivelser og information.

Den nye informations- og kommunikationsteknologi åbner således helt nye muligheder for at bruge ytringsfriheden – men også helt nye redskaber til at registrere borgernes holdninger og handlinger.

FN-forbundet finder det derfor vigtigt, at der i lovgivninger og i normdannelsen på menneskerettighedsområdet bliver indsat henvisninger til den nye teknologi, først og fremmest for at sikre borgernes rettigheder. Det bør defineres som et brud på menneskerettighederne, når regeringer forsøger at kriminalisere og spærre for kritiske gruppers brug af internettet og andre informationsteknologier i formidlingen af deres synspunkter.

Retten til privatliv, f.eks. brevhemmelighed, skal også gælde ved brug af f.eks. internettet og mobiltelefoni. Kommunikation mellem enkeltpersoner og i grupper skal derfor være beskyttet mod overvågning, medmindre der foreligger konkret mistanke om kriminel aktivitet.

Det bør være en international norm, at det er klart, hvem der er ansvarlig for indholdet på f.eks. en offentlig tilgængelig hjemmeside. Konkrete bestemmelser bør indeholdes i national lovgivning, herunder også sikring af ansvarlige mod forfølgelse. Det kan indgå som et element i FN's juridiske rådgivning af enkeltlande, hvordan disse spørgsmål kan håndteres i lovgivningen.

Enkelte lande har under processen forsøgt at påberåbe sig ret til at begrænse kommunikationsfriheden for borgerne med henvisning til kultur og tradition. FN-forbundet opfordrer til at afvise sådanne påstande som illegitime og ubegrundede.

Internettets ledende råd bør årligt rapportere om regeringers forsøg på at forhindre borgere og organisationer i at modtage eller afsende informationer. Disse rapporter bør behandles i sammenhæng med andre informationer om eventuelle krænkelse af ytringsfriheden i de pågældende lande.

Restriktioner i kommunikationen?

Den nye teknologi er også et muligt redskab for personer og organisationer med formål som strider imod de målsætninger, som er vedtaget i FN-regi. Eksempler kan være had, opfordringer til vold og terror, nedværdigelse, blasfemi, porno, racisme, diskrimination og mistænkeliggørelse.

”The War on Terror” har i de seneste år betydet krav om en begrænsning af ytringsfriheden, privatlivets fred og retten til information i verden over. Processen omkring Verdenstopmødet og sammenfaldet med ”the War on Terror” peger på, at visse stater ønsker at benytte Topmødet i Tunis til at legitimere en begrænsning af ytringsfriheden for deres egne borgere.

FN-forbundet ser denne udvikling som meget uheldig, da begrænsninger af ytringsfriheden er præcis hvad visse fundamentalistiske regeringer og netværk søger. Planer om at sætte ind mod terror ved at begrænse ytringsfriheden skønnes i en global målestok at få negative virkninger for demokrati og borgerrettigheder, der langt overstiger de mulige fordele på kort sigt. Totalitære stater har igen og igen bevist, at de er parate til at misbruge ethvert påskud til at undertrykke ytringsfriheden for borgere i deres egne lande.

Der findes elektronisk materiale, som myndigheder med rette kan ønske at forbyde, men hvor den elektroniske formidling sker via tredjemand i et land uden de ønskede lovmæssige begrænsninger. Her er det FN-forbundets umiddelbare anbefaling også at fokusere på modtagere af de pågældende materialer. Det aktuelt ulovlige i såvel at udbrede som at besidde børnepornografisk materiale er en model, der også giver mulighed for retsforfølgelse i forbindelse med f.eks. holocaust-benægtelse, racisme og meget andet.

Den enkelte bruger bør også fortsat have mulighed for at opsætte elektroniske filtre, der stopper særlige typer billeder, bestemte ord m.v. FN-forbundet advarer imidlertid kraftigt imod at sætte filtre på de centrale elektroniske informationskanaler, da det vil være at åbne for misbrug og censur i uhørt omfang, specielt i udemokratiske stater.

Hvor der foreligger konkret mistanke om, at der i trafikken på internettet er oplysninger om gennemførte eller planlagte forbrydelser, finder FN-forbundet det naturligt, at politiinstanser efter dommerkendelse kan bede om indsigt, der gør det muligt at efterspore skyldige. En generel overvågning, hvor al elektronisk trafik følges, vil derimod være klart uacceptabel, også hvis der henvises til kampen mod terrorisme.

Styring og administration af internettet?

Den forbedrede informations- og kommunikationsteknologi svæver ikke i den fri blå luft med hensyn til servere, navngivning, IP-adresser og anden grundstruktur, som sikrer at informationer når frem til de, som den er adresseret til. I dag varetages opgaven af en institution kaldet ICANN, som er hjemmehørende i USA. Den varetager dels sit arbejde via en kontrakt med USA's regering, dels via et globalt netværk, herunder med en ngo-repræsentation. USA's særstilling er naturligt sat til debat i WSIS-processen, og FN-forbundets holdning er, som de fleste landes, at styring og administration fremover skal være forankret i en multilateral struktur med baggrund i FN's principper.

I forbindelse med FN's topmøde om informationssamfundet, WSIS, har en arbejdsgruppe haft til opgave at definere, hvad styring og administration af internettet fremover skal indebære. Udover de mere tekniske aspekter er der også elementer med politisk indhold, såsom fordeling af opkoblingsomkostninger, meningsfuld deltagelse i global politikudvikling og kapacitetsopbygning. I anbefalingerne er der bred tilslutning til en form for internationalisering af internettet, men forslag af meget forskellig rækkevidde.

fakta:

Bud på organer, som kan styre og administrere internettet

En arbejdsgruppe (Working Group on Internet Governance) fremlagde i juli 2005 fire modeller for ledelsen af internettet, hvor der arbejdes med forskellige former for multilaterale organer:

1. Der oprettes et "Global Internet Council" med regeringsrepræsentanter og med deltagelse af andre interessenter. Rådet skal knyttes til FN og være overordnet ICANN.
2. Der oprettes et "Forum" med repræsentanter for alle interessenter, som kan fungere som rådgiver og sparringspartner for ICANN, som beholder sin overordnede rolle.
3. Der oprettes et "International Internet Council" med hovedsagelig regeringsrepræsentanter. Dette organ skal spille en central politisk rolle i et ligeværdigt samarbejde med ICANN.
4. Der oprettes "The global Internet Policy Council" som politisk forum samtidigt med at ICANN internationaliseres under navnet "World Internet Corporation for Assigned Names and Numbers" (WICANN)

Forslagene og rapportens synspunkter i øvrigt kan ses på <http://www.itu.int/wsis/wgig>

Udgangspunktet for styring og administration af Internettet må være et multilateralt, transparent og demokratisk system i FN-regi. FN-forbundet støtter derfor, at der som afløser for ICANN dels oprettes et globalt rådgivende forum med deltagelse af alle parter, og dels et globalt Internetråd som afløser for ICANN, således at den basale styring bliver multilateralt baseret. Ansvar for beslutninger skal være regeringernes. Ngo-repræsentanter skal have fuld adgang til at medvirke i arbejdet.

FN-forbundet finder, at de vigtigste opgaver for en sådan ledelse skal være at udbrede adgangen til de nye teknologier, holde internettet åbent for informationer samt sikre, at der ikke sker overvågning uden konkret mistanke om kriminelle handlinger. Ligesom Postvæsenet ikke gøres ansvarlig for breves indhold, skal internettets administratorer ikke påtage sig ansvar for indholdet i elektronisk information.

FN-forbundet understreger, at det skal være en opgave for ledelsen af internettet at holde øje med, at alle medlemslande i deres ikt-politik lever op til princippet om åbenhed og sikring af ytringsfriheden, jf. artikel 19 i Verdenserklæringen om Menneskerettigheder¹. Enhver enkeltperson skal kunne henvende sig og henlede opmærksomheden på krænkelser. Ledelsen bør årligt rapportere til bl.a. FN's menneskeretskommission.

Et muligt redskab, som kan bidrage til opfyldelsen af 2015-målene

FN-forbundet er overbevist om, at bedre adgang til den nye og eksisterende informations- og kommunikationsteknologi kan blive et redskab til fremme af såvel bæredygtig udvikling som menneskerettigheder og demokrati. Den nye teknologi giver underprivilegerede helt nye

¹ "Enhver har ret til menings- og ytringsfrihed; denne ret omfatter frihed til at hævde sin opfattelse uden indblanding og til at søge, modtage og meddele oplysning og tanker ved et hvilket som helst meddelelsesmiddel og uanset landegrænser."

muligheder for at komme til orde og for at få nytte af hidtil vanskelig tilgængelig viden. I denne forbindelse understreger FN-forbundet særligt, at ikt ikke blot er internettet, men omfatter diverse nye såvel som mere traditionelle teknologier såsom radio, TV, mobiltelefon m.m. Især udviklingslandene har et stærkt behov for at kunne kombinere diverse teknologier, således at hvert enkelt lands forudsætninger for udvikling tages i betragtning.

FN-forbundet mener desuden, at informations- og kommunikationsteknologien kan give udviklingsbestræbelserne i de mindre udviklede lande et løft og dermed bidrage til opfyldelsen af 2015-målene, som de blev vedtaget af verdens statsledere i FN i 2000. Derfor skal der ikke blot fokuseres på mål 8 om partnerskaber, men på samtlige 2015-mål, idet ikt kan benyttes som redskab i alle udviklingssammenhænge.

Den nye teknologi er ikke et vidundermiddel, som kan træde i stedet for andre typer indsats, men den kan være et værdifuldt supplement. Vi ser for eksempel mange muligheder for forbedret uddannelse – herunder både formel, uformel og livslang læring - og oplysning gennem den nye teknologi. Derudover kan de enkelte samfund, også de som lever relativt isoleret, hurtigt informere regeringer og andre om deres konkrete – og eventuelt akutte – behov og dermed sikre en mere effektiv udnyttelse af ressourcer end ellers muligt. Helt konkret kan nævnes afrikanske landes brug af mobiltelefon til offentliggørelse af lokale markedspriser på landbrugsprodukter. Dette kan sikre den enkelte en mere konkurrencedygtig pris.

FN-forbundet ser også en mulighed for en væsentlig forbedring af den forebyggende sundheds- og ernæringsindsats – herunder især HIV/AIDS - hvor informationer gennem den nye teknologi vil kunne nå bedre ud end hidtil. Endelig giver internettet nye muligheder for kommunikation i civilsamfundet og dermed muligheder for bredere at forholde sig til myndighedernes evne og vilje til at arbejde for befolkningernes vel.

FN-forbundet opfordrer derfor kraftigt til, at brug af ikt integreres i udviklingsstrategierne i såvel Danmark som andre lande. FN-forbundets samarbejde med andre FN-forbund om WSIS-processen har vist, at den nye teknologi åbner nye muligheder for en lokalt forankret og bæredygtig udvikling.

Udbredelse koster penge – men de vil være godt givet ud

I Danmark er computer og adgang til internettet blevet hvermandseje. Over 80 pct. har adgang til internettet og over halvdelen bruger dagligt den nye teknologi. I den danske folkeskole er computere standardudstyr, om end økonomien sætter visse begrænsninger for mængde og kvalitet.

I en verden, hvor to milliarder mennesker lever for under to dollars om dagen, og hvor millioner er analfabeter, er adgang til it-teknologi endnu et privilegium for de få – om end f.eks. Internetcaféer skaber mulighed for mange brugere til billig pris. Der er imidlertid et enormt behov for investeringer, dels i it-infrastruktur via bredbånd eller trådløs forbindelse, dels i computere med den nødvendige software.

FN-forbundet mener, at det er en global opgave at støtte, at udviklingslandenes befolkninger i langt højere grad end nu får adgang til den nye informations- og kommunikationsteknologi. Ikt bør derfor integreres i den generelle udviklingsbistand for dermed at skabe flere ressourcer og effektivisere udviklingsbistanden.

Et særligt problem er de manglende centrale tekniske faciliteter (backbone) i Afrika, hvilket betyder, at elektronisk information teknisk set sker via andre kontinenter. For at bidrage til udvikling og brug af internettet i Afrika anbefaler FN-forbundet derfor, at det internationale samfund bidrager til de nødvendige tekniske investeringer i Afrika. Denne tværgående opgave kunne EU oplagt bidrage til som en del af samarbejdet med de afrikanske lande.

Det er endvidere også væsentligt, at der i takt med at man, f.eks. i Afrika, også får bedre adgang til ikt samtidig sikres en demokratisk struktur, hvor for eksempel tildeling af IP-adresser og domænenavne sker i et forum, hvor der er deltagelse af alle aktører og hvor liberalisering af telemonopolerne følges af en relevant regulering, der sikrer, at udbydere kan og vil tilbyde ydelserne til rimelige priser

Lande, som modtager støtte til udbredelse af kommunikationsteknologier, skal forpligte sig til at sikre, at de fattigste faktisk får reelle adgangsmuligheder samt til ikke at overvåge eller begrænse informationer på nettet.

Producenter af it-teknologi bør indse, om nødvendigt støttet af national og international lovgivning, at den basale teknologi skal være et kollektivt gode, som udbydes til alle til en rimelig pris. Det gælder såvel hardware som software samt adgang til opkobling.

Ngo-samarbejdet fremover om udviklingen af informationssamfundet

Igennem forløbet frem til FN's topmøde om informationssamfundet er der udviklet retningslinier for et fortsat samarbejde mellem civilsamfund, FN og regeringer om informationssamfundet. Disse retningslinier er resultatet af såvel et godt samarbejde mellem ngo'er som en forståelse blandt regeringerne om, at ngo'er har haft noget at byde på.

FN-forbundet finder det vigtigt, at ngo'er også fremover benytter muligheden for at præge udviklingen og videreudvikler de netværk, internationale som nationale, som er skabt gennem WSIS-processen. FN-forbundet vil selv påtage sig at løfte en del af denne opgave.

Desuden opfordrer FN-forbundet til, at nationale og internationale netværk, der arbejder med menneskerettigheder, udvikling, miljøspørgsmål, kvinders vilkår m.v. integrerer ikt som et element i samarbejdet og som et middel til at opfylde målsætningerne.

Hvad kan Danmark gøre?

I det internationale arbejde opfordrer FN-forbundet den danske regering til at fremme de synspunkter, der fremgår af dette papir. FN-forbundet opfordrer endvidere til, at regeringen i forbindelse med arbejdet for menneskerettigheder fastholder ytringsfriheden som en helt afgørende prioritering.

Med hensyn til udviklingen af ikt i Danmark opfordres regeringen til at prioritere lige adgangsmuligheder til ikt, således at svage medborgere samt beboere i udkantsområder får de samme muligheder som flertallet.

Regeringen opfordres endvidere til at sikre, at ikt kommer til at indgå som et redskab i samarbejdet med udviklingslandene og som et bidrag til at opnå 2015-målene. Ved planlægning af nye projekter bør der stilles krav til Danida og Danidas samarbejdspartnere om forudgående overvejelser om ikt's relevans som udviklingsredskab. Hjemmesiden med erfaringer og retningslinier for inddragelse af ikt bør løbende udbygges.

FN-forbundet opfordrer endelig til, at regeringen ved næste revision af den danske it-strategi sikrer, at strategien følger de internationale principper, som bliver resultatet af den globale proces med at udvikle anvendelsen af informations- og kommunikationsteknologi.

Globalt samarbejde mellem FN-forbund

Otte FN-forbund har, med FN-forbundet i Danmark som koordinator, i fællesskab arbejdet med informationssamfundet. De har dels samarbejdet om at påvirke FN-processen, dels gennemført aktiviteter, hvor brug af den nye teknologi har været i fokus.

Påvirkningsarbejdet er foregået på tre niveauer. For det første har de respektive FN-forbund fået mulighed for at deltage i den internationale proces i forbindelse med WSIS og har her fået mulighed for, dels gennem samarbejde med andre civilsamfundsorganisationer og dels gennem direkte dialog med regeringsrepræsentanter og andre deltagere, direkte at påvirke udkommet af topmødet. For det andet er FN-forbundene på nationalt plan indgået i dialogen omkring formuleringen af fremtidens informationssamfund. Endelig har organisationerne, gennem arbejdet internt i gruppen, haft mulighed for at udveksle erfaringer, holdninger og ideer samt formuleret fælles politiske udspil til brug i både nationale og internationale fora.

De otte FN-forbund har også på nationalt plan gennemført konkrete aktiviteter, som har til hensigt at vise hvorledes ikt reelt kan bruges og implementeres til gavn for den nationale udvikling. Derudover har man også fokuseret på styrkelse af de lokale netværk og arbejdet på at sætte fokus på emnet både i forhold til nationale myndigheder og til den brede befolkning. Blandt de gennemførte aktiviteter kan nævnes itkursus for arbejdsløse fabriksarbejdere i Kina, HIV/Aidsundervisning og -information samt et WSIS Model UN i Ecuador.

I Danmark har FN-forbundet stået i spidsen for et netværk bestående af en række organisationer, mindre it-virksomheder, journalister og andre interessenter. Netværket har blandt andet gennemført en række offentlige debatmøder omkring centrale ikt-emner, formuleret fælles positionspapirer, deltaget i den internationale proces og indgået i direkte dialog med relevante myndigheder.

Der kan læses mere om både de otte FN-forbunds aktiviteter og det danske netværk på www.una.dk/wsisis
